

Angeli Henrik

1840. július 8-án született Sopronban Angeli Henrik [Heinrich von Angeli] festőművész, az európai uralkodóházak keresett portréfestője.

A festő apja, Josef von Angeli (1809–1870) a 19. század első felében ismert soproni német polgár volt, aki a híres – a mai Várkerület 73. sz. alatti ház helyén egykor álló –, „Magyar Királyhoz” fogadóban csaposként szolgálta ki vendégeit. Fia festészet iránti hajlama korán megmutatkozott, de szerény körülmények között élő apja nem tudta taníttatni. A gyermek kiemelkedő rajz tehetségét a vendéglő egyik rendszeres látogatója, Pálmai Károly festő fedezte fel. Hamarosan nagybátyja, Angeli György cs. és kir. viaszárú gyáros vette pártfogásába, magával vitte Bécsbe, 1855-ben beíratta a képzőművészeti akadémiára. Itt Geiger volt a tanára, aki szívesen foglalkozott tehetséges növendékekkel. A következő évben Düsseldorfba ment, hogy az ottani akadémián folytassa tanulmányait. Ez az iskola sem nyerte meg tetszését, egy év után elhagyta és végleg lemondott arról, hogy valamelyik akadémián szerezzék meg a szükséges ismereteket. Düsseldorfban maradt 1857 után is és a híres történelmi- és arcképfestő, Leutze Emanuel tanítványa lett. Leutze műtermében készítette el első nagyobb szabású művét, amelynek témája: Stuart Mária angol királynő előtt felolvassák a halálos ítéletet. Ezt a képet Düsseldorfban és 1859-ben Pesten is kiállította.

1859 tavaszán megvált Leutzetől, elhagyta Düsseldorfot is, néhány hónapig tanulmányokat folytatott Belgiumban és Hollandiában, Bécsben, majd Münchenben élt 1862-ig. E három év alatt több nagyszabású történelmi képet festett, amelyeknek témája többek között József császár, Cromwell, Stuart Mária, XI. Lajos francia király volt. Angeli Henrik a következő években élt Bécsben, Párizsban, Berlinben, aztán állandó lakhelyül az osztrák fővárost választotta. Ekkor már a híres festők közé tartozott. A királyi udvar Mária Terézia uralkodásához kapcsolódó kép festésével bízta meg, művét a bécsi Belvedereben helyezték el. Alig 24 évesen az előkelő bécsi körök kedvenc festőjévé vált, arckép megrendelésekkel bízták meg, de életképeit és történelmi műveit is jó áron vették. Egyre ismertebb lett és az 1870-es évektől nemcsak Bécsből, de német- és angol

személyektől is kapott megbízást. Egy évtizeddel később az európai fejedelmi udvarok kedvenc festőjeként tartották számon. Tanított is, kisebb kihagyásokkal, a 70-es évektől kezdve a bécsi képzőművészeti akadémián. Az 1880-as évek elején készültek legjobb történeti életképei (A becsület megtorlója), arcképei (III. Frigyes német császár és porosz király, Viktória német császárné és porosz királyné, gróf Széchenyi Gyuláné, Stanley). Viktória angol királynőről festett arcképe több angol gyarmati bélyeg részletén szerepelt.

A töretlen alkotóerejét idős koráig megőrző művész még az 1910-es években is festett. Egyebek közt 1917-ben készült a Zita magyar királynét megörökítő portré, valamint Richard Weiskirchner bécsi polgármester arcképe. Angeli Henrik alkotói munkásságát felséges „modelljei” és a művészvilág vezéralakjai hosszú élete nevezetes évfordulóin magas kitüntetésekkel honorálták. Többek között a Bécsi Képzőművészek Társasága díszoklevéllel és tiszteletbeli tagsággal jutalmazta, a császár a Ferenc József-rend középkeresztjével tüntette ki, Angliában a királynőtől megkapta a Viktória Érdemrendet. Frigyes Vilmos német trónörökös a Porosz Királyság legmagasabb polgári kitüntetésének számító Pour le Mérite-t („A kiválóságért”) adományozta a művészeknek.

Arcképeiről, melyeknek európai hírért elsősorban köszönheti, Pasteiner Gyula így jellemezte: „Nagyszámú arcképei, melyekben főleg az osztrák-magyar és német uralkodóház tagjait és a közélet kiváló alakjait örökítette meg, a jellemző momentum fölfogásának és meglepően hű visszaadásának tehetségéről tanúskodnak. A fősúlyt az arczok kifejezésére fekteti, azért legsikerültebbek arcképein a szemek, színezéssel kevesebbet, a részletekkel, ruházattal stb. semmit sem törődik.”

„Meggyőződésem szerint – vallotta Angeli – az arckép jelenti a festészet egyik legmagasabb fokát. Midőn kortársainkat festjük, egyben magát a kort is ábrázoljuk. S a maga korát bemutatni bizonyára számos művész célja.” Több száz portréból álló életműve az 1870–1920 közötti időszak közép-európai elitjének képeskönyve, korrajzértékű, művészeti dokumentuma. Kortársai és barátai szerint Angeli nemcsak elsőrangú festő, de nagy műveltségű, gáláns úriember is volt, aki remek humorával és szórakoztató egyéniségével a bécsi társasági élet kedvelt alakja lett, ráadásul még tehetségesen is énekelt. Annyira népszerű volt, hogy még életében (1894) utcát neveztek el róla Bécs 10. kerületében (Angeligasse). Angeli Henrik tehetségét külföldön kamatoztatta, az évek múlásával egyre kevesebb szállal kapcsolódott hazájához. Még a millenniumi kiállításon sem szerepelt, pedig ennek célja az egész magyar képzőművészet bemutatása volt.

Bécsben hunyt el 1925. október 21-én. Bécs központi temetőjében (Zentral Friedhof) a város által adományozott díszsírhelyen nyugszik. Ausztria Angeli Henriket megbecsült művészei között tartja számon. Ezt bizonyítja az Osztrák Posta által halálának 50. évfordulóján kibocsátott, a művész arcképét ábrázoló 2 schillinges bélyeg.

Irodalom:

Szendrei János - Szentiványi Gyula: Magyar képzőművészek lexikona 1. Abádi - Günther Budapest, 1915 p. 37-38.

Internet:

http://www.epa.hu/03000/03037/00037/pdf/EPA03037_foldgomb_2015_12_016-019.pdf

letöltés: 2020. június 20.

Névpont: Angeli Henrik elérhetősége: <http://www.nevpont.hu/view/288> letöltés: 2020.június 20.

Tiner Tibor: Soprontól a Buckingham-palotáig. Angeli Henrik, az európai uralkodóházak keresett portréfestője In: A Földgömb, 33. évf. 2015. 299. sz. p. 16-18.

elérhetősége: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_Foldgomb_2015/?query=angeli%20henrik&pg=919&layout=s letöltés: 2020. június 20.